

2. Förslag till lag om ändring i jaktlagen

I detta avsnitt kommenteras endast den föreslagna lagtexten. De förslag som avses regleras av lagen kommenteras under respektive avsnitt.

Generellt anser Jägareförbundet att de föreslagna lagtexterna i många stycken innehåller delar som inte bör regleras i lag, utan snarare hanteras i Naturvårdsverkets föreskrifter. Ett sådant exempel är gränsen tio vuxna älgar i årlig avskjutning för att bilda ett älgskötselområde (ÄSO). Detta bör istället kunna avgöras av respektive länsstyrelse.

Vidare föreslår vi att ordalydelsen i det första styckets sista mening förändras för att undvika missförstånd:

”... den minsta areal som krävs för jakt efter ett vuxet djur eller en älgkalv.” bör ändras till: *”... den minsta areal som krävs för jakt efter älgkalv respektive vuxen älg.”*

Som texten är nu är formulerad kan den uppfattas som att länsstyrelsen har ett val mellan att fastställa minsta areal för vuxen älg eller älgkalv. Lagstiftarens intentioner är sannolikt att länsstyrelsen skall fastställa en minsta areal för älgkalv respektive vuxen älg (två olika arealgränser).

5.1 Dagens älgförvaltning behöver förändras

Jägareförbundet ansluter sig till åsikten att dagens älgjaktssystem behöver förändras. Vi anser dock att de föreslagna förändringarna på flera avgörande punkter inte bidrar till att nå de mål som specificerats.

Promemorian anför i delen om den nuvarande älgförvaltningen att älgjakten har ett betydande ekonomiskt värde. Trots detta tar det föreliggande förslaget helt utgångspunkt i att skogsbruket kan planeras som om viltstammarna inte fanns, och att älgstammen sedan helt skall regleras efter betesskadorna och tillgången på foder. Vi anser att skrivningarna om en produktionsanpassad älgjakt med nödvändighet måste inkludera älgens värde som jaktbar resurs. Målsättningen kan inte bara vara en livskraftig älgstam av god kvalitet, utan en livskraftig och *beskattningsbar* stam av god kvalitet.

Jägareförbundet anser att det är helt nödvändigt att älgstammen förvaltas med en ekosystemansats. Det innebär dels att förvaltningen bör byggas underifrån, dels att man måste inkludera tillgången och förvaltningen av nödvändiga foderresurser i förvaltningsmodellen. En ekosystembaserad förvaltning innebär inte enbart att man tar hänsyn till hur resurssystem påverkas av älgen, utan även hur älgen påverkas av resurssystemen.

Vi menar dessutom att utredningen i delar drar felaktiga slutsatser kring sambanden mellan klövvilt och fodertillgång samt klövvilt och biologisk mångfald, dessa punkter utvecklas i bilaga 2.

Promemorian konstaterar att länsstyrelsernas tilldelningsbeslut har litet inflytande över den faktiska avskjutningen, eftersom endast en liten andel av de älgar som tilldelas skjuts. Detta förklaras dock delvis av att länsstyrelsernas tilldelning inte heller avspeglar älgförekomsten, åtminstone så som den mäts genom *Älgobs*.

5.2 En kunskapsbaserad älgförvaltning

I förslaget framhålls att älgjakten måste bli adaptiv. Enligt Jägareförbundets mening är älgjakten redan idag adaptiv på så sätt att avskjutningen anpassas till älgtillgången. Det som i vissa fall kan vara ett problem är när markägarna och jägarna inte är överens om vilken älgtillgång man vill ha.

Jägareförbundet anser också att de i promemorian framförda behoven av uppföljning av älgjakten i realtid är överdrivna. De uppgifter som samlas in on-line kommer inte att bidra till en bättre älgförvaltning. Adaptiviteten – uppföljningen, analysen och beslut om åtgärder måste göras mellan jaktsäsongerna. Det är skötselplanerna som ska vara adaptiva – inte den praktiska jakten. Allt annat kommer att minska förtroendet och acceptansen för en målformulerad förvaltning. Förslaget om obligatorisk rapportering av fälld älg inom en vecka saknar därför relevans och bör strykas. Vi föreslår istället att rapporteringsskyldigheten avgörs i ett senare sammanhang och då harmoniseras med vad som ska gälla för kronhjort.

6.1 Älgförvaltningsområden

Jägareförbundet anser att de föreslagna områdena istället bör kallas "viltförvaltningsområden" för att betona den ekosystemansats som enligt direktivet till SOU 2009:54 skall präglade den framtida älgförvaltningen. Detta synsätt måste givetvis också avspeglas i organisation och arbetsformer för förvaltningsområdet.

Vi menar också att man i redovisningen dragit delvis felaktiga slutsatser av den "inlämnade överenskommelsen". I promemorian sägs att älgförvaltningsplanen skall vara utgångspunkten för älgskötselplanerna. I överenskommelsen framgår dock tydligt att älgförvaltningsplanerna skall byggas underifrån, bland annat baserade på ÄSO:s planer.

Det "uppifrån" perspektiv som promemorian ger uttryck för rimmar illa med den uttalade ansatsen om en ekosystembaserad lokal älgförvaltning som sägs inkludera människan. Betydelsen av acceptans för planer och målformuleringar framhålls som en förutsättning att lyckas i älgförvaltningen. Den föreslagna modellen sörjer inte för detta oavvisliga faktum. Målformuleringar måste byggas underifrån av jägare och markägare i samverkan, och med bästa möjliga fakta som grund.

Vi är ytterst kritiska till vissa av älgförvaltningsgruppens uppgifter. Denna grupp ska under pågående jakt aktivt följa upp hur jakten går och vid behov omfördela älgar mellan ÄSO:n under pågående jakt. Att en grupp på 6 – 7 personer ska kunna ha fullständig kontroll på jaktlagen och styra jakten medan den pågår är fullständigt orimligt.

I förslaget framgår att älgförvaltningsgruppen kan åsidosätta ÄSO planer och låta ÄSO:n som redan uppfyllt sin avskjutningsplan fortsätta jaga i de fall andra områden inte bedöms kunna fylla sina kvoter, varefter jakten skall avbrytas. Vi är starkt kritiska till detta och anser att förslaget bygger på ett helt felaktigt resonemang. Följden av förslaget kan bli att älgskötselområden där en större avskjutning är motiverad hindras från detta medan andra ÄSO:n skjuter ner sin älgstam mer än vad som är motiverat. Det är dessutom enligt Jägareförbundets mening sannolikt att förslaget strider mot Regeringsformen 2:18 samt Jaktlagen § 4.

Förutom de ovan nämnda riskerna kommer förslaget med säkerhet att kraftigt minska viljan att ansluta sig till ÄSO. Jägareförbundet anser att denna konstruktion riskerar att stjälpa hela den föreslagna älgförvaltningen.

Vi ser också att det finns stora möjligheter till kostnadsbesparingar och minskad byråkrati i denna del av förslaget. Genom att låta älgförvaltningsgruppen göra mycket av beredningsarbetet samt att låta viltförvaltningsdelegationerna överta stora delar av den kontrollfunktion som i förslaget föreslås ligga på länsstyrelsen kan kostnaderna väsentligen nedbringas.

6.2 Älgskötselområden (ÄSO)

I förslaget saknas helt incitament för jaktområden att bilda eller kvarstå i ÄSO:n. Tvärtom så riskerar det förenklade anmälningförfarandet utan registreringsavgift (avsnitt 6.3) att bidra till splittring av redan befintlig samverkan. Detta är en mycket allvarlig brist och strider dessutom mot den uttalade målsättningen att samordningen ska öka och att framtidens ÄSO:n blir större än dagens.

För att uppnå bästa möjliga förankringsprocess föreslår Jägareförbundet dessutom att ÄSO årligen ska hålla ett samråd med berörda markägare och jakträttshavare.

6.3 Älgförvaltningen utanför älgskötselområden

Jägareförbundet ställer sig frågande till den omtalade förenklingen mellan dagens registrering av licensområden och den årliga anmälan som föreslås ska göras för att jaga älg under lång jakttid utanför ÄSO. Det föreslagna anmälningförfarandet kommer inte, enligt Jägareförbundets mening, att leda till några betydande administrativa förenklingar. Dessutom innebär förslaget att det kommer att vara avgiftsbelagt att registrera ett ÄSO men avgiftsfritt att anmäla att man skall jaga på andra områden. Detta strider helt mot intentionen att verka för större sammanhängande områden.

I de fall en jakträttshavare vill sammanföra flera fastigheter i en registrering så måste dessa, enligt förbundets mening, vara geografiskt sammanhängande.

För att stimulera till jaktlig samverkan bör man behålla den överskjutningsavgift som finns idag för områden utanför ÄSO.

6.4 Överklagande

Jägareförbundet har inget att erinra i denna del.

6.5 Samernas jakt efter älg

Förslagen i promemorian följer utredningens förslag vilket innebär att de av Jägareförbundet tidigare påpekade allvarliga bristerna kvarstår. De föreslagna förändringarna löser på intet sätt de särskilda problem för älgförvaltningen som dubbelregistreringen medför. För detta krävs en tydlig definition av hur de två jakträtterna (samebymedlems respektive markägares) får utövas.

Det faktum att två eller flera parter besitter rätt att jaga på en och samma mark är inte unikt för renskötselområdet. Samma förhållande gäller även på samägda fastigheter, samfälligheter och allmänningar. Det unika i renskötselområdet är den särställning som statsmakten har gett bruksrätten i förhållande till den jakträtt som följer med markägandet. En grundläggande förutsättning för älgförvaltning är, enligt Jägareförbundets mening, att samma regler som tillämpas i övriga landet för jakt på marker mer flera rättighetsinnehavare även ska gälla inom renskötselområdet.

Vi finner resonemangen i detta kapitel bristfälliga och i vissa stycken tveksamma och/eller vilseledande. Som exempel kan nämnas den hänvisning till 25 § rennäringslagen vilken sägs ge medlem i sameby rätt att jaga på utmark inom de delar av samebyns betesområde som hör till renbetesfjällen i Jämtland eller lappmarkerna i Västerbottens och Norrbottens län. Genom att utelämna det sista stycket ”när renskötsel är tillåten där” ges en felaktig bild av rättighetens omfattning.

På sid 36 talas om ”samebyns licensområde”. Det bör påpekas att den rätt till jakt som samebymedlem har med stöd av renskötselrätten är en personlig rätt som inte kan försälgas, upplåtas eller överlåtas. Med detta följer också att samebyn inte är behörig att företräda samebyns medlemmar i jaktliga frågor och rätteligen inte heller att registrera samebymedlemmars älglicensområden.

Jägareförbundet finner det också högst anmärkningsvärt att statens roll och ansvar i egenskap av dominerande markägare och därmed också jakträttshavare ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen inte beaktas och tydliggörs.

6.6 Inventering och rapportering

Vi är kritiska till formuleringen att Sveriges Lantbruksuniversitet och Skogsstyrelsen, efter samråd med Naturvårdsverket och Jägareförbundet, ska ta fram förslag till metoder för inventering av älgpopulationer. Detta arbete bör istället utföras av Jägareförbundet i samverkan med SLU och Naturvårdsverket, medan Skogsstyrelsen bör få i uppgift att ta fram metoder för foderskattningar och foderprognoser.

Promemorian föreslår även att Skogsstyrelsen skall "analysera hur rådande betestryck inverkar på landskapets trädslagsblandning och dess konsekvenser för biologisk mångfald" samt "inkomstbortfall för skogsägare vid olika skadenivåer". Detta är med självklarhet en uppgift för oberoende forskare, inte för en myndighet. Jägareförbundet anser därför att uppdragen bör ges till relevanta forskande institutioner. Skogsstyrelsen bör däremot få i uppdraget att ta fram rekommendationer för hur rekrytering av triviallöv kan underlättas genom anpassad skogsskötsel och se till att de omsätts i praktiken.

I utredningen framhålls de referenspopulationer av älg som följs av SLU som en viktig källa till kunskap och vikten av att dessa populationer även följs upp framgent. Jägareförbundet instämmer i att dessa populationer ger viktiga kunskaper för älgförvaltningen, och vi finansierar sådan forskning. Ett exempel på detta är den nyligen etablerade ICEMOOSE populationen i Norrbotten, vilken är tänkt att utgöra en referens i förhållande till eventuella klimatförändringar. Denna population initierades av Jägareförbundet och Sveaskog gemensamt, och Jägareförbundet deltar även i den initiala finansieringen av populationen. Vi anser dock att man i resonemanget måste skilja på de referenspopulationer som ligger inom forskningsprogram, och som därmed styrs av SLU, och de rena förvaltningsmärkningar som förekommer främst i Västerbotten och Norrbotten. De senare initieras helt av Jägareförbundet och finansieras till största delen av de länsvisa älgvårdsfonderna. Syftet med dessa märkningar är i första hand att få kunskap om älgarnas vandringsmönster. Älgarna följs endast under två till tre år, varefter GPS-sändarna omlokaliseras till nya delpopulationer. Det är således främst de förstnämnda referenspopulationerna som kan bli föremål för ett säkerställande.

7.1 IT-plattform och rapportering

Ett flertal remissinstanser har förordat att Jägareförbundets fullt ut fungerande älgdatabas viltdata.se ska utgöra den framtida IT-plattformen. Ändå föreslås att frågan sätts under utredning samtidigt som man antyder att länsstyrelsernas administrativa system talar för att dessa bör hantera en älgdatabas. Det vore ett stort resursslöseri att inte nyttja viltdata.se med idag 22 000 registrerade jaktlag och ett misstag att jämföra en älgdatabas med ett register för hantering av administrativa uppgifter.

När Naturvårdsverket och SVA i april 2010 redovisade regeringsuppdraget om en integrerad långsiktig viltövervakning uppger man det både olämpligt och orealistiskt att samla alla data i en och samma databas. Myndigheterna föreslår istället en decentraliserad struktur med data hos olika aktörer. Önskvärd överblick och tillgänglighet uppnås genom länkar till de olika lagringsplatserna. Viltdata.se föreslås i

detta regeringsuppdrag ha en fortsatt och utökad funktion vid övervakning av det jaktbara viltet.

7.2 Utbildning

I den framtida älgförvaltningen kommer Jägareförbundet tveklöst att i egenskap av traditionell kunskaps- och informationsbärare till hela den svenska jägarkåren att engageras på alla nivåer. Att i det sammanhanget göra en direkt koppling mellan att de lokala samråden försvinner och ett minskat behov av medel känns direkt felaktigt. Arbetet i de lokala samråden ersätts med något nytt och behovet av en löpande arbetsinsats från Jägareförbundets sida kommer snarare att öka.

SLU kan aldrig överta hela, eller ens delar av den roll som en stor medlemsorganisation med direktkontakt till såväl jägare som markägare har. SLU:s roll är att delta i utvecklingen av utbildningsprogram och vara en resurs i nationella eller regionala utbildningar. Behovet av utbildningar inom respektive län kommer att styras av länsstyrelserna och då är det lämpligt att dessa med älgvårdsfondsmedel köper den utbildning som efterfrågas. På så sätt anpassas utbildningen efter regionala behov och vid tidpunkter som befinner sig lämpliga. SLU bör finansiera sin roll i dessa utbildningssammanhang genom dels ordinarie myndighetsanslag och dels genom de beställningar av utbildning som genereras.

Enligt förslaget skall medel tas från Jägareförbundets allmänna uppdrag och istället ges till SLU för utbildningar i adaptiv förvaltning. Vi föreslår att finansieringsdelen lämnas utanför diskussionen, eftersom detta utgör en anomali i förhållande till andra förslag i propositionen, samt att det normalt är regeringen som beslutar om viltvårdsfondens medel.

8. Jakttider för älg

Jägareförbundet protesterar mot promemorians slutsats att vi är i huvudsak negativa till älgförvaltningsutredningens förslag rörande jakttider. Detta stämmer inte. Vi föreslog dock att länsstyrelsen skulle ha möjlighet att besluta om jaktens avslutande, som idag. Vi anser det därför positivt att viltförvaltningsdelegationerna pekas ut som de som skall ta beslut om jakttiden inom respektive län samt att länsstyrelsen föreslås ha kvar möjligheten att begränsa jakttiden.

9. Skyddsjakt efter älg

Jägareförbundet anser att älgstammens numerär i huvudsak skall regleras via konventionell jakt. Med den mycket generösa jakttid som föreslås torde behovet av skyddsjakt dessutom inte bli omfattande. I likhet med alla andra ansökningar till myndigheter så är det givetvis en fördel att ansökningar om skyddsjakt behandlas så skyndsamt och effektivt som möjligt. Enligt Jägareförbundets uppfattning sker detta som regel redan idag.

10. Nationellt råd för älgförvaltning

Jägareförbundet har inget att erinra i denna del.

11. Finansiering

Jägareförbundet finner att den ekonomiska analysen är behäftad med vissa brister. Det råder ingen tvekan om att en ny älgförvaltning kommer att innebära ökade kostnader. Det är dock positivt att Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets föreslagna uppgifter ingår i myndigheternas nuvarande uppdrag och att ytterligare medel inte skall tillföras.

I förslaget diskuteras såväl kring höjningar av fällavgiften för vuxen älg som införande av fällavgift för årskalv. Jägareförbundet vill med skärpa framhålla att utrymmet för höjda fällavgifter för vuxen älg är begränsat och kommer inte att i högre grad bidra till ökade resurser i systemet. Detsamma gäller fällavgift för årskalv som med nödvändighet måste hållas mycket låg.

Vidare saknas i förslaget helt tankar om hur en fällavgift på årskalvar kan förenas med en generell kalvjakt för oregistrerad mark. Möjligheter att kontrollera att sådana områden betalat eller införa sanktioner i det fall betalning inte skett saknas.